

Jolsvai András

Borúra ború

Vannak gondok.

Ezek egy része jól ismert: a Magyar Tudományos Akadémia mostanság nem a legfényesebb napjait éli. Ezt, mondjuk, az egész társadalom elmondhatja magáról, de az Akadémiának különösen kijutott a jóból. Akárhogy is alakul a sorsa a jövőben, ezt a pokoljárást hosszú ideig nem heveri ki.

Állapotához képest

igazán dicséretes, hogy volt pénze, energiája, elszánása arra, hogy alapításának bicentenáriuma alkalmából egy szép emlékkiállítással tisztelegjen önmaga előtt. A tárlat (*Borúra derű, a 200 éves Akadémia kincsei*) a szépen felújított székház harmadik emeletén tekinthető meg (a megtekintés nem túl egyszerű, regisztrálni kell és felvezetés van, de azért megoldható), ahol egyébként eredetileg is képtárra alkalmas teret hoztak létre. (Más kérdés,

hogyan

hosszú ideig raktárként használták ezeket a tereket.) Itt, a megszepült képtárban van egy állandó kiállítás is, mely az Akadémia képgyűjteményéből mutat be egy (két) csokorra valót, és amely az *Emlékezet Kánon Kultusz* címet viseli el: ezt inkább nem kommentáljuk. Az időszakos és az állandó némileg összefonódik, a közepesen éber látogatónak nem is tűnik föl a különbség.

De ez legyen a legnagyobb baj. Az igazi gond az, hogy a tárlat rendezői nem tudták eldönteni, mitévők legyenek.

Mutassanak be néhány érdekes, izgalmas, különleges tárgyat, magyarázatokkal, vagy adjanak egy rövid Akadémia-történetet: végül a kettő vegyítését találták a legmegfelelőbbnek. Még ez ellen se volna különösebb kifogásunk, de a megvalósítás, mondjuk így, végtelen óvatosságát, bizony, kénytelenek vagyunk nehezményezni.

A kiállított tárgyak (Vörösmarty íróasztala, Arany János fotelja, Eötvös Loránd ingája, megannyi értékes kódex, kézirat, személyes holmi) nemcsak önmagukért beszélnek, hanem arról is hírt adnak, micsoda társadalmi presztízse

volt egykor a Tudós Társaságának. Hiszen ezek a tárgyak többségükben adományként kerültek az Akadémiára, s nemcsak elhunyt tagok örököseinek jóvoltából, hanem megannyi gazdag donátor révén. (Aki nem tudja, miért hívják a székházhoz futó keresztutcát Vigyázó Ferenc utcának, nézzen utána – bizonyos adatokra itt is buk-

kanhat.) Ha a kurátorok erre teszik a hangsúlyt – ahogy a tárlat alcíme is sejteti – jobban jártak volna. Az Akadémia rengeteg kincssel rendelkezik, és az emberek mindig örömmel nézik a kézzel festett hajdani könyveket és a híres emberek kézíratait. Na, ezekkel az egész emeletet meg lehetett volna tölteni.

De nem ez történt.

Hanem jött ez az Akadémia-történet, melynek legfőbb törekvése, hogy csak baj ne legyen belőle. Így aztán minden kerek itt, legfeljebb gömbölyű. Pedig kevés izgalmasabb történet van, mint az Akadémiáé.

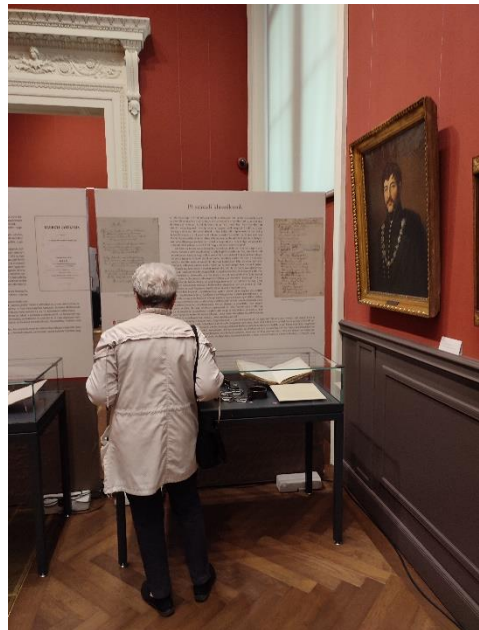

Az még hagyján, hogy az alapítás története közelebb van a legendához, mint a valósághoz – noha azért azt illene tudni, hogy a Borúra derű jelszójavaslat nem Széchenyitől származik – de ez a kétszáz év, mely a valóságban bővelkedett drámai helyzetekben, itt egy szünni nem akaró sikertörténetnek tűnik. Kritikai hang alig akad, talán csak Lukács és Ruzsnyák kapcsán, igazi kérdés pedig egy sem. (Mutatóba néhány, a háromszázadik év kapcsán rendezendő kiállításához:

1. Miért mond le Döbrentei?
2. Hogyan lehet egy nyelvművelő intézetet tudományos intézetté változtatni?
3. Kellenek-e a művészek egy tudományos akadémiára?
4. Hogyan tudja az osztályok rendszere követni az élet változásait? És a legfontosabbak:
5. Lehet-e független az Akadémia a politikától, amikor anyagi lélegeztetőgépen tartják?
6. Mire való egy ilyen intézmény a 21. században?)

Tényleg, miért nem jutott senkinek eszébe kilencven

táján, hogy miután az egyházak már visszakaptak mindent, ami nem is volt az övék, adják vissza az Akadémiának is a vagyonát? Amit negyvennyolcban elrekviráltak. Egészen más lenne ma a helyzet.

(Az Akadémia valaha az ország leggazdagabb magánintézménye volt, és a népszerűsége is mindent vitt: ma egyik sem mondható el.)

Összefoglalva: öröm, hogy van ez a kiállítás. Bánat, hogy van ez az akadémia. Hogy ez az Akadémia van.

Fotó: Tanyi Adrienne